

Noodverlichting is er in de eerste plaats om bij een stroomstoring een gebouw veilig te kunnen verlaten. Het stelt mensen in staat (gevaarlijke) processen veilig te beëindigen, zich te oriënteren op hun omgeving en de weg naar de dichtstbijzijnde nooduitgang te vinden. Noodverlichting helpt paniek te voorkomen en verkleint de veiligheidsrisico's.

In openbare gebouwen zoals ziekenhuizen, winkels en hotels en in private bedrijven is noodverlichting verplicht. Dat is niet voor niets. Als de stroom uitvalt en het ineens donker is, kan dat leiden tot verwarring, desoriëntatie en soms zelfs angst. Als in een groot en druk warenhuis plotseling de stroom uitvalt en iedereen in paniek een uitgang zoekt, dan kan een levensbedreigende situatie ontstaan. In dat geval zorgt een goede noodverlichtingsinstallatie ervoor dat iedereen het gebouw kalm en via de kortst mogelijke route kan verlaten.

Vluchtroute- en anti-paniekverlichting geven voldoende licht om mensen en objecten goed te kunnen zien, maar niet om verder te gaan met werk of andere bezigheden voort te zetten. Uitzonderingen zijn alleen gemaakt voor werkplekken waar sprake is van verhoogde risico's, onderdelen van de brandbestrijdingsuitrusting en de plaatsen waar brandmelders hangen. Hier geeft de noodverlichting voldoende licht om bepaalde processen goed te kunnen afsluiten en apparatuur goed te kunnen bedienen.

Het geringe verlichtingsniveau van een noodverlichtingsinstallatie spoort mensen aan een gebouw te verlaten en helpt hen daar vervolgens bij. De vluchtrouteaanduiding valt in een donkere omgeving maximaal op en wijst mensen de weg richting de dichtstbijzijnde nooduitgang.

De vluchtrouteaanduiding is permanent, bij voorkeur intern, verlicht. Het verhoogt de veiligheid doordat mensen zich goed op de vluchtroute kunnen oriënteren wanneer er geen spanningsuitval is.

Het vereenvoudigt betrouwbaarheid en het onderhoud. Niet functionerende vluchtrouteaanduiding valt gelijk op. Ook kan eenvoudig worden gemeten of de verlichte pictogrammen aan de eisen - zoals in de regelgeving wordt omschreven - voldoen.

De permanent verlichte vluchtrouteaanduiding mag alleen worden uitgeschakeld wanneer gewaarborgd wordt dat er geen mensen in het gebouw aanwezig zijn. Dit kan bijvoorbeeld door middel van een koppeling met een inbraakinstallatie worden uitgevoerd. Bij spanningsuitval moet vluchtrouteaanduiding altijd oplichten.

Periodieke ontruimingsoefeningen dragen verder bij aan de bekendheid met vluchtroutes. De gebruikte pictogrammen zijn ontworpen om op te vallen en zijn wereldwijd uniform. De heldere groene kleur van het pictogram staat voor veiligheid.

Waar staat dat het moet?

Iemand die moet investeren in een noodverlichtingsinstallatie stelt vaak terecht kritische vragen. Is dat allemaal wel nodig? Waar staat dat het moet? Er zijn diverse wetten en normen waarin wordt gesproken over noodverlichting.

Het is echter niet eenvoudig om op basis van een simpel artikelte uit een wettekst te laten zien waar de noodverlichting precies gemonteerd moet worden en hoeveel armaturen nodig zijn in een specifiek geval. De diverse kennisbladen helpen bij het geven van een heldere onderbouwing.

Aansprakelijk of verantwoordelijk?

Volgens het Besluit bouwwerken leefomgeving (Bbl) is de eigenaar van een gebouw aansprakelijk voor de noodverlichtingsinstallatie en de vluchtrouteaanduiding. Maar in de Arbowet staat juist dat de gebruiker dit is. Door deze tegenstrijdigheid in wetgeving kan daarom beter de vraag worden gesteld wie de verantwoordelijkheid neemt. In dat geval voelen alle partijen zich aangesproken. Dat is van belang. Want wat is belangrijker: hoe een ongeval voorkomen kan worden of wie er voor opdraait als het fout gaat?

Misverstand

In een groot aantal gevallen leggen mensen een directe relatie tussen noodverlichting en brandveiligheid. Dit komt mede doordat handhaving in de regel een taak is van de brandweer. Het is echter een groot misverstand dat noodverlichting in de eerste plaats is bedoeld om veilig te kunnen vluchten bij brand. Pas wanneer brand resulteert in spanningsuitval kan noodverlichting een levensreddende functie bieden. Noodverlichting dient om mensen in staat te stellen veilig een gebouw te verlaten wanneer de netspanning uitvalt, ongeacht de oorzaak.

○ TERMEN EN DEFINITIES

Noodverlichting is een verzamelnaam. Het omvat verschillende functionaliteiten. Elk hiervan heeft weer een eigen toepassingsgebied, en daar hoort weer een hele eigen naamgeving bij.

Noodverlichting omvat zowel noodevacuatieverlichting als vervangingsverlichting, definities die zijn afgeleid van de geharmoniseerde Europese toepassingsnorm NEN-EN 1838, "Toegepaste verlichtingstechniek - Noodverlichting". De norm beschrijft ook de verlichtingseisen voor noodverlichtingssystemen en is van toepassing op plaatsen waar publiek komt of waar zich werknemers bevinden.

Noodverlichting

Noodverlichting dient als 'back-up' als de voeding voor de normale verlichting het laat afweten. Noodverlichting heeft daarom een onafhankelijke stroombron. Onder noodverlichting vallen noodevacuatieverlichting en vervangingsverlichting.

- **Noodevacuatieverlichting**

Noodevacuatieverlichting geldt als voorziening voor mensen die vanwege een calamiteit en daaropvolgende stroomuitval direct een locatie moeten verlaten of – voordat ze weg kunnen – eerst nog een (gevaarlijk) proces moeten afsluiten.

- **Vervangingsverlichting**

Vervangingsverlichting is volwaardige verlichting die inschakelt bij stroomuitval en zorgt ervoor dat normale activiteiten onder zo goed als ongewijzigde omstandigheden kunnen worden voortgezet. Hierbij gelden niet in de eerste plaats veiligheidsmotieven, maar technische of economische argumenten. Vervangingsverlichting wordt verder niet behandeld.

Nodevacuatieverlichting omvat achtereenvolgens:

- **Vluchtrouteverlichting**

Vluchtrouteverlichting zorgt ervoor dat vluchtwegen en eventuele obstakels op de route goed zijn te herkennen, zodat een gebouw op een veilige manier is te verlaten.

- **Vluchtrouteaanduiding**

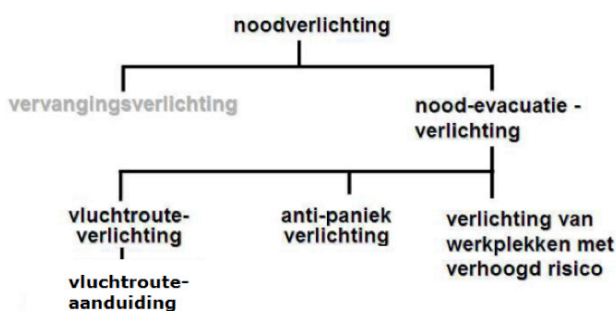
Vluchtrouteaanduiding markeert de vluchtroute, is permanent verlicht en is te herkennen aan pictogrammen en kleuren waaruit blijkt hoe een gebouw of bouwwerk kan worden verlaten. De betreffende pictogrammen en kleuren worden in detail beschreven in de norm NEN 3011.

- **Anti-paniekverlichting**

De anti-paniekverlichting stelt mensen bij calamiteiten in staat een plaats te bereiken vanwaar ze verder gebruik kunnen maken van een vluchtroute.

- **Verlichting voor werkplekken met verhoogd risico**

Verlichting voor werkplekken met verhoogd risico is er voor de veiligheid van personen die als onderdeel van hun werk verantwoordelijk zijn voor (gevaarlijke) processen of in een gevaarlijke situatie kunnen komen te verkeren. De verlichting stelt hen in staat een juiste afsluitprocedure uit te voeren, zodat de veiligheid van andere mensen in het gebouw niet in het geding komt.

Schema volgens de norm NEN-EN 1838

- **Vluchtroute of vluchtweg**

Dit is een route die begint in een voor personen bestemde ruimte, vandaar uitsluitend over vloeren, trappen of hellingbanen voert en eindigt op een veilige plaats.

- **Ruimte**

Een ruimte waar mensen samenkomen en die is voorzien van noodevacuatieverlichting, zodat iedereen zich veilig naar de vluchtroute kan begeven en geen paniek ontstaat.

- **Vluchtdeur en nooddeur**

Een nooddeur is uitsluitend bestemd voor ontruimingen, niet voor regulier gebruik. Een vluchtdeur is in principe elke deur die onderdeel uitmaakt van de vluchtroute. Een vluchtdeur kan ook een nooduitgang zijn. Het Besluit bouwwerken leefomgeving stelt aan een nooddeur andere eisen dan aan een vluchtdeur.